

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 20 coroane.
Pe jumătate de an — — — — — 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Invitare la abonament.

Rugăm abonații noștri, onorata noastră preoțime și învățătorime, să stăruie pentru lățirea organului nostru în cercuri cât mai largi. În schimbul sprijinului material și moral, de care se bucură foaia noastră, ne vom nizu și noi, ca ziarul nostru să corespundă tuturor așteptărilor îndreptățite ale publicului celilor. Abonamentul care face

Pe un an — — — — — 20 cor.
Pe 1/2 an — — — — — 10 cor.
Pe 1/4 an — — — — — 5 cor.

se trimite prin mandat postal la administrația tipografiei diecezane, Arad, Strada Deák Ferencz. Numele abonentului, locuința și poșta ultimă, să fie scris corect și legibil.

Administrația.

Sanționarea Unirii.

Domnitorul tuturor românilor, Maiestatea Sa Regele Ferdinand, a sancționat hotărârea unanimă a adunării naționale din Alba-Iulia dela 1 Decembrie (18 Noembrie) 1918, prin următorul decret-lege apărut în Monitorul Oficial:

Ferdinand I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României. La toți de față și viitori, sănătate.

Asupra raportului presidentului consiliului nostru de miniștri sub Nr. 2,171 din 1918.

Luând act de hotărârea unanimă a adunării naționale din Alba-Iulia am decretat și decretăm:

Art. I. Ținuturile cuprinse în hotărârea adunării Naționale din Alba-Iulia dela 18 Nov. (1 Dec.) 1918 sânt și rămân de-apururea unite cu regatul României.

Art. II. Președintele consiliului nostru de miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decretului-lege de față.

Dat în București la 11 Decembrie 1918.

Ferdinand.

Președintele consiliului de miniștri și ministru de externe.

Nr. 3631.

Ion I. C. Brătianu.

Ferdinand I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României.

La toți de față și viitori, sănătate. Având în vedere decretul-lege sub Nr. 3,631 din 11 Decembrie 1918.

Am decretat și decretăm:

Art. I. În mod provizoric și până la definitivă organizare a României întregite, însărcinăm cu conducerea serviciilor publice din ținuturile prevăzute în decretul lege Nr. 3631 consiliul dirigent emanat din Adunarea Națională dela Alba-Iulia din 18 Noembrie (1 Decembrie) 1918.

Art. II. Vor rămâne în administrația guvernului regal: afacerile străine, armata, căile ferate, poștele, telegrafele, telefoanele, circulația financiară, vămile, împrumuturile publice și siguranța generală a statului.

Art. III. Ținuturile unite cu Regatul României prin hotărârea Adunării Naționale din Alba-Iulia din 18 Noembrie (1 Decembrie) 1918 vor fi reprezentate în guvern prin miniștri fără portofoliu.

Art. IV. Pentru lucrările, care privesc aceste ținuturi, se vor mai numi prin decret regal pe lângă departamentele ministeriale, după propunerea miniștrilor fără portofoliu, consilieri speciali.

Art. V. Consiliul dirigent în primul rând are misiunea de a ne prezenta în cel mai scurt timp, pentru ținuturile asupra cărora se întinde administrația lui, proiectul de reformă electorală pe baza votului universal și proiectul de reformă agrară.

Art. VI. Președintele consiliului nostru de miniștri este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a decretului-lege de față.

Dat în București la 11 Decembrie 1918.

Ferdinand.

Președintele consiliului de miniștri și ministru de externe

Nr. 3632.

Ion I. C. Brătianu.

Raportul dlui președinte al consiliului și ministru al afacerilor străine către M. Sa Regele:

Sire!

De veacuri neamul românesc tinde spre unitatea lui. De aceea când prin războiul general o parte din omenire a întreprins lupta pentru libertate și drepturile naționale, regatul român a socotit de datorie să se alipească acestor puteri și împreună cu ele să-și jertfească fiii pentru desrobirea fraților noștri asupriți.

După mari suferințe, vitejia minunată a oștii noastre își găsește răsplata. Alături de glorioșii ei aliați, România este astăzi printre învingătorii lumii, Basarabia

și Bucovina s'au unit cu patria mamă, iar peste Carpați României, cari împreună cu noi de atâta vreme așteptau ceasul întregirii neamului, îndată ce și-au putut spune gândul, au proclamat prin marea adunare dela Alba-Iulia unirea lor necondiționată și de-apururea cu regatul României.

Delegația Adunării Naționale a înfățișat M. Voastre actul unirii, pe care cerem prin decretul lege de față M. Voastre să-l întărească spre a da o formă definitivă unității noastre naționale, acum deplin înfăptuită pentru toate ținuturile locuite de Români.

Unirea aceasta, în ziua când marii noștri aliați sunt învingători, isvorește din puterea de viață a poporului român, din vitejia soldaților noștri și din voința hotărâtă a românilor de pretutindeni.

Ea se întemeiază pe ființa însăși a neamului românesc, care aproape două mii de ani, în mijlocul vitregilor vremi, a știut să-și păstreze neatins caracterul de conștiință națională.

Ea se razimă pe cerințele istorice, care îi impun desființarea tuturor granițelor nedrepte și nefirești și statornicirea statelor după principiile naturii. Ba e voită în fine de nevoile neamului românesc, care nu poate trăi despărțit și care numai prin unirea la oaltă a tuturor fiilor lui își poate îndeplini cu folos pentru omenire și cu strălucire pentru el misiunea civilizatoare în această parte a lumii.

Consfințind prin acest decret-lege voința Adunării din Alba-Iulia, Maiestatea Voastră înscrie în Istoria poporului român de totdeauna și de pretutindenea cel mai mare act al Istoriei noastre naționale, acel pentru care generații întregi au luptat și au murit, acela în nădejdea căruia au trăit dela Nistru și până la Tisa toți românii despărțiți de o soarte nemiloasă, și puneți, Sire, pentru vecie temelie unei României mari și a unei vieți naționale, pe care să se poată de aci înainte desvoltă în pace și în fericire întreg neamul românesc.

Sunt cu cel mai profund respect, Sire, al Maiestății Voastre prea plecat și prea supus servitor:

București, 11 Decembrie 1918.

Președintele consiliului de miniștri și ministru de externe *Ion I. C. Brătianu m. p.*

Sășii din Ardeal declară alipirea lor de regatul român.

Comitetul central săsesc, amplificat cu Consiliul Național săsesc-german pentru Transilvania, ca reprezentanță competentă a poporului săsesc din Ardeal, a luat în Medaș la 8 Ianuarie st. n. următoarea rezoluție:

„Evenimentele mondiale au creat situații noi pentru ținutul, pe care poporul Sașilor transilvăneni și-a fondat acum aproape 800 de ani vatra națională. Regele Ferdinand al României prin decretul-lege din 27 Decembrie 1918 a declarat stăpânirea asupra acestor părți și a primit poporul cel mai numărös al Transilvaniei și al părților mărginașe, care a declarat în adunarea națională din Alba-Iulia alipirea la România. Prin unirea Transilvaniei și a părților Ungariei locuite de Români cu România, s'a creat un teritoriu a căruia comparațiune este determinată prin circumstanțele etnografice. Considerând acestea fapte și convingerea, că prin aceasta se ajunge la îndeplinirea unui eveniment universal istoric, folosindu-se de dreptul popoarelor de liberă dispunere, poporul săsesc din Transilvania declară alipirea sa de regatul României și adresează poporului român salutările sale frăț. și urări de bine la îndeplinirea idealurilor sale naționale. Poporul săsesc din Transilvania ține cont prin aceasta nu numai de evoluția evenimentelor istorice universale și de drepturile naturale ale poporului român la unirea sa și la fondarea statului său, ci își exprimă totdeauna ferma speranță, că poporul și statul român cărorora poporul săsesc le pune la dispoziție virtutea strămoșească, se vor călăuzi față de dănsul totdeauna de sentimentele de nobleță și just. Poporul săsesc, care secolii de-a rândul a avut autonomie constituțională, care contra asigurărilor solemne și legale i-s'a detras în mod voluntar, așteaptă ca nici când să nu i-se facă imposibil de a se susține și dezvoltă ca popor cu conștiință de unitate națională și politică pentru toate timpurile în aceea presupunere că noul stat îi va oferi și îi va da tot ceea ce el consideră ca condiție de viață. O garanță pentru acestea se află în decisiunile adunării naționale din Alba-Iulia, unde s'a stabilit că fieștecare popor are dreptul să se conducă, să se instrueze, administreze, să se judece în propria sa limbă și prin proprii săi fii și va fi reprezentat în măsură corăspunzătoare în legislațiune și guvernare, care garantează bisericii și școlii autonomie și asigură în general respectare dreaptă și binevoitoare tuturor drepturilor liberale, naționale, politice, economice și culturale ale popoarelor, și prin aceasta și Sașilor. Poporul săsesc se alătură mai departe deciziei din Alba-Iulia, în care se asigură în mod egal la congresul de pace dreptate și libertate pentru națiunile mari și mici, și vede în aceasta o asigurare durabilă pentru pacea popoarelor. Sașii speră și doresc ca și ceilalți conaționali în noul stat se vor alătura acestui pas. Poporul săsesc conștient de însemnătatea hotărârilor sale se consideră de azi înainte un membru al regatului român și fiii și fiicele sale ca cetățenii acestui stat. Roagă pe Dumnezeu ca acest pas plin de responsabilitate, pe care îl consideră de o datorință, a-l face să fie călăuzit spre bine și să-l însoțească binecuvântarea sa“.

(Ag. Tei. „Dacia“.)

Să învățăm românește.

De când s'a început războiul, ni-s'a stricat mult limba, căci a încetat contactul literar cu frații de dincolo. Zicala: „În războiu muzele odihnesc“, s'a adeverit; am rămas fără îndrumări literare; ne-au dispărut revistele, ni s'au sistat ziarele și spre rușinea noastră am rămas fără slovă românească. Scriitorii au trebuit să pribegescă și noi vrând-nevrând ne-am tîmpit cu produsele maghiare ale foilor de bulevard. Așa ne-am ales azi cu o limbă mult mai stricată, ca înainte de războiu, când ne veneau din regat excelentele reviste cu limbă curată și când orice mișcare literară de dincolo, trecând îndată și

la noi; orice carte nouă la câteva zile o aflai la oricare librărie românească de aici. Cum stăm însă astăzi?

Limba țaranului s'a stricat rău, de când sunt aeroplane, mașini cu tir repede, mobilizare sau demobilizare, tranșeie (trebuie să fie un cuvânt curat românesc și pentru „tranșeie“) etc... și ne crapă obrazul de rușine auzind pe țaranul, care trebuie să aibă o vorbire românească, vorbind de repülőgép, maschinengever, agyeu, şturm ori roham, leszerelés etc....

Până când poporul de rând și-a înveninat tezaurul limbii, cu astfel de otrăvă, noi intelectualii am rămas tot la greșelile vechi de limbă, ba le-am mai și înmulțit. Puțini intelectuali ai noștri știu vorbi o limbă nemestecată cu neologisme, străinisme etc.... Te trezești că în firul vorbirii tale cu un prietin, îți spune câte-o frază maghiară sau germană, căci românește n'o știe „spune afară“.

E drept, că o limbă perfectă încă nu se poate pretinde dela toți ai noștri, căci suntem împrejmuți de diferite națiuni, avem atingere zilnică cu neamuri streine; dar să păzim cât putem acest tezaur neotrăvit de cuvinte străine. Și e drept, că nu vreau să mă fac „lup moralizator“, dar văd cu durere, cum ne-am neglijat limba, cum în lipsa slovi românești, am ajuns să gândim ungurește, când scriem românește. Luați vr'o foaie de-a noastră, o citiți cu atențiune și veți afla o mulțime de greșeli în ea. D. e. unele concurs, hâjbăie și asiăzi de greșeli mari; cei chemați coregeți-le și nu mai ziceți: „Pentru îndeplinirea parohiei... se excrie concurs...“ (corect: se publică), sau: „Doritorii de-a ocupa acest post au să dovedească... deodată cu insinuarea dorinții...“ (corect anunțarea, căci a se insinua înseamnă a se linguși) și alte multe greșeli. Un coleg polemizând, într'o foaie, așteaptă răspunsul „cu poșta reîntorcătoare“. Un domn „exurge la fața locului“, iar altul își culege impresiile iar „la fața locului“, sau unul se miră cât de bine „prospîiază“ colegul său, care ca și compliment spune colegului, că și el „cântă bine afară“. Asemenea auzim foarte des vorbindu-se „am înaintat înluntru“, d. e. rugare, sau „am scos-o afară“, „am însemnat-o sus“, tot fraze traduse din limba maghiară.

Cât de rău stăm cu legislația, cu terminii juridici, o știu dnii avocați. Trebuie în era aceasta nouă, ținută puțină praxă de oratorie românească; nu vom mai avea de lucru cu „fel și alperes“, „járásbiráime“, „bezirke“ etc..., cuvinte folosite până acuma fără jenă și în convorbirile zilnice.

Nu vreau să scriu multe și multe greșeli de felul acestora; cetitorul le găsește cu deamăruntul în „Pentru limbă“, broșura prof. A. Banciu și în „Ști românește“ alui Gorun; atrag numai atențiunea ori căruia român de litere, asupra curățirii limbii de elementele străine; ca să arătăm fraților cu cari ne-am unit, că prin toate greutățile ne-am păstrat cu sfințenie limba.

Ne-am săturat de cultura maghiară, răspândită de fiucele jidovilor din Pesta; din casa fiecărui român să dispară slova maghiară. Ea ne-a stricat limba. Când ne vom ști limba noastră, atunci să învățăm și alta — barem acum, când nu ne sileșe nimenea.

Colegii mei preoți țină cu poporul instrucție de limbă adevărat românească; scoată din dicționarul lor străinismele luate mai ales în timpul războiului, și când poporul va fi cu o limbă curată, intelectualul vrând-nevrând i-se va acomoda.

Nicolae Ilieșiu, preot.

Ce vi-se pare de Hristos?

Al cui fiu este El?

(Mateiu 21, 42.)

De F. Bettex. Trad. de N. Tandreu, preot.

(Urmare.)

VII.

Cu adevărat deci, va zice cineva, Hristos a trebuit așadar să fie Dumnezeu și ca atare a avut să sufere grozav! Dar prin aceasta cum poate să fie ispășit și păcatul meu? Cum poate ajunge păcătosul nevinovat prin aceea, că Dumnezeu și-a lăsat pe Fiul său cel fără de pată să sufere toate acele chinuri? Și cum — a mai adaus chiar cineva — ar corăspunde aceasta cu dreptatea lui Dumnezeu, căci eu o socotesc de cea mai mare nedreptate! Despre dreptate vrem noi deci să vorbim? Ce este așadar dreptatea? Dreptatea, zici tu, este pedepsirea răului și răspătirea binelui! — și anume așa, ca răsplata și pedeapsa să corăspundă întocmai faptei, nu-i așa? — prin urmare cine omoară, să fie și el omorât. La nici un caz, vor strigă astăzi mii și mii, aceasta este o pedeapsă barbară, un punct de vedere deja înfrânt! Pedeapsa nu trebuie să nimicească, ea trebuie să influențeze înspre bine și a. m. d. — Absolut greșit! vor explica iarăși alte mii: cine omoară, să fie și el omorât. Ochiu pentru ochiu; dinte pentru dinte, aceasta este noțiunea mea despre dreptate! Iată deja încă până aici atâtea contraziceri în păreri! Dar să mergem mai departe: Ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte; aceasta sună limpede și hotărât; și natural o asemenea lege și o astfel de dreptate pentru toți oamenii.

Intre aceleași împrejurări fură acum un lucrător sărac și un milionar bogat câte 200 cor., amăsurat greșelii ei vor trebui prin urmare să fie pedepsiți, fiecare cu câte 4 săptămâni de închisoare. O, nu, va zice cutare, aceasta ar fi nedrept, lucrătorul a furat din lipsă, el a avut parte numai de o creștere defectuoasă, n'a fost conștiu deci pe deplin de însemnătatea faptei sale; din aceasta ar suferi apoi nespun soția și copiii, cari oricum sunt nevinovați. Milionarul dimpotrivă n'a fost în lipsă, știă bine ce face și el poate sta închis fără de nici o grijă la familia sa; așadar lui să i-se dea 3 luni și lucrătorului 8 zile! Tocmai întors! — va strigă un altul — milionarul este mult mai greu pedepsit decât muncitorul; gândiți-vă că proletarul nu se sinchisește mult, el se odihnește acolo, are întreținere mai bună ca acasă, este cel mult, ca și cum ar fi bolnav în tot timpul acesta, numai că statul îl susține gratuit. Cu totul altfel stă lucrul cu bogătanul, el suferă în închisoare de tot mult, închipuiți-vă ce urmări ar avea asupra poziției lui sociale, ce rușine ar fi apoi pe familia lui. El nu se va mai cuteza a se arăta nicăiri! și a. m. d.

Dar chiar să luăm în loc la aceștia aiți doi oameni, întocmai de aceeași poziție, cu aceeași creștere, cu aceeași stare, și în aceeași vârstă; ei comit aceeași crimă și deci sunt pedepsiți egal; cine crede însă, că pedeapsa va avea și tot acelaș efect pentru amândoi? Nu, totdeauna unul, fiind acela mai simțitor, mai debil, mai îngrijat de una sau de alta, va suferi mai mult, sau fiind el contrarul va suferi mai puțin decât

celalalt. Să ne mai gândim apoi la aceea și cred, că vom fi de acord, că din gura unui om încă niciodată n'a eșit o judecată aievea și pe deplin dreaptă. Deci ce urmează de aici? Urmează, că noi, cari nu putem fi drepti, nu trebuie să ne sumetăm și să-i prescriem lui Dumnezeu, cum trebuie să fie el drept. Păcatul nostru față de el noi nu-l putem pricepe corect, nu-l putem cuprinde după adâncimea, mărimea, nici după felul sau calitatea lui; pe el ar trebui să-l cunoaștem mai întâi temeinic, pentru că numai așa s'ar face evident și păcatul nostru; totdeauna și pretutindena este mai păcătos fiul, care și-a ucis pe bunul său părinte, decât un altul, care a omorât pe un om de tot străin. Noi nu putem ști așadar, cât este de mare păcatul nostru față de Dumnezeu, numai un lucru îl știm, că: „Noi suntem păcătoși!“ (Va urmă).

Învățământul limbii maghiare în preparandia (școala normală) română din Arad.

— Fragment din monografia institutului. —

De Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

De altă parte ministrul de culte și instrucțiune nu încetează a atrage în mai multe rânduri atențiunea superiorităților bisericești asupra dispozițiilor legii, atât cu privire la aplicarea învățăturilor, cât și la propunerea limbii maghiare, în mod corespunzător intențiilor legii. Iar după expirarea termenilor puși în §§. 2 și 3 ai legii, prin un ordin dat superiorităților bisericești declară de inutilă aplicarea candidaților de învățători, cari deși au obținut diplome de învățător începând de la 30 iunie 1882, dar nu și-a însușit limba maghiară în așa măsură, ca să o poată propune cu succes în școlile populare.

Asemenea e inutilă începând de la anul 1883 — instituirea învățătorilor, cari nu știu limba maghiară, în comunele, în cari locuiesc maghiari și nemaghiari, ori dacă în asemenea comune la îndeplinirea stațiilor învățătoresci între anii 1879—1883 au fost mențiți învățători cari nu știu ungurește, cu preterarea candidaților cari știu limba.

Illegală este și instituirea acelor învățători, cari au absolvat preparandia între anii 1872—1881 și nu și-au însușit încă limba maghiară și n'au făcut examen de calificare din ea. Dacă știe limba maghiară și se obligă a presta examenul de capacitate li-se poate da termen de un an.

Lângă învățătorii, cari au absolvat preparandia înainte de anul 1872 și nu sunt în stare a propune limba maghiară și se aplică învățători suplenți, cari au calificare legală din limba maghiară.

Pentru a putea fi primit de membru la fondul de pensii învățătoresc al statului se recere și calificarea stabilită în art. de lege XVIII din 1879.

Inspectorii regiști de școale se îndatorează a-și procura planul de învățământ al școlilor populare nemaghiare din cercul lor și a cerceta, ori de se propune limba maghiară în estenziunea ce o pretinde legea cum și cu ce rezultat.

Diplomele de învățător, cari s'au dat începând din 30 iulie 1882 și preparandiile nemaghiare fără iscăirea inspectorului regesc ori a substitutului lui, nu sunt valabile. Tot astfel sunt fără valoare și ilegale și diplomele, cari s'au liberat după termenul amintit astorfel de candidați, cari sunt incapabili de a propune limba maghiară.¹⁾

De sine urmează, că aceste pretențiuni eseperate produsă supărări și pricinuiră conflicte. Inspectorii regiști de școale denegau iscăirea diplomelor învățătoresci pentru candidații, cari după părerea lor în cunoașterea limbii maghiare nu atingeau măsura cerută de lege. Ministrul de culte și instrucțiune, la arătarea și dorința inspectorului, vine cu pretențiunea, ca pentru examenele de calificare învățătorescă să se facă un regulament cu lărgirea sferei de activitate a inspectorului regesc, atât la examenele scripturistice cât și cele verbale.

Tendința eră, cu temele din limba maghiară la examenul de calificare scripturistice să se

stabilească în conțelegere cu inspectorul regesc, tot astfel și termenul acelu examen, ca inspectorul regesc să aibă ocaziune a se convinge despre decursul legal a examenului. La examenele verbale inspectorul să aibă drept a pune întrebări în limba maghiară din material tuturor obiectelor de învățământ ale școlii populare²⁾.

Cere apoi, ca testimoniile să se libereze și în limba maghiară. Aceste proceduri pretenziuni produsă însă reacțiuni și opuneri serioase. Cere apoi, ca testimoniile să se libereze și în limba maghiară. Sinodul eparhial ia cu părere de rău la cunoștința procedurii inspectorului regesc și avizează Consistorul să se țină strict de legile existente. Până la termenul proximelor examene de calificare învățătorescă să se facă regulamentul, dar numai după ce va fi aprobat de Consistor să se facă regulamentul, dar numai după ce va fi aprobat de Consistor să se comunice inspectorului regesc. În contra liberării testimoniilor și în limba maghiară să se remonstreze și să se facă reprezentare către guvern, în care să se arate, că e imposibil a cere, ca și școlile noastre să se învețe limba maghiară, aceea măsură ca în școlile de stat, să i-se spună miniștrii lui, că modul cum proced inspectorii de școli vațămă și autonomia bisericească și e fără rezultat practic³⁾.

Corpul profesional al institutului nostru, sub greutatea situațiunii, caută a se conforma legii și a satisface cerințelor ei, pregătind pe elevii din studiul limbii maghiare astfel, ca eșind în viață să poată împlini pretenziunile legii. Propunerea acestui studiu cade în sarcina profesorului Dr. Petru Pipoș. Avea însă de a se lupta cu multe greutăți și mari piedici. Elementele, ce veneau la preparandie se recrutau în majoritate covârșitoare dintre absolvenții școlilor elementare de pe sate, ear mediul, în care trăeau cei mai mulți dintre elevii în cursul studiului, nu favoriză o însușire mai temeinică, o vorbire corectă și curgătoare a limbii maghiare. Dar zelul, iscusința și tactul pedagogic al profesorului propunător învinge toate aceste greutăți. Cerințelor legii trebuia să se satisfacă cu toate mijloacele.

(Va urma).

¹⁾ Ordinul ministrului ungar de culte și instrucțiune publică din 28 maiu 1885, Nr. 20,301. ²⁾ Ord. minist. 26 Aug. 1886 Nr. 31,300. ³⁾ Concluzul sinodului eparhial 1894, Nr. 92.

Situația politică generală în România.

Ziarul „Agrarul“ din București scrie:

Unirea tuturor Românilor într'un stat, ca și introducerea votului universal în sistemul nostru electoral, sunt două elemente, cari vor determina schimbarea radicală a vieții noastre politice de până acum.

Provinciile alipite României sunt stăpânite de un larg spirit democratic, care de altfel corespunde perfect mentalității creată de marele războiu prin care a trecut omenirea.

Acest spirit democratic tinde să pună stăpânire și pe România veche, ai cărei conducători, până acum numai în mod silit au cedat câte o reformă.

Vechile noastre partide politice, amenințate serios în existența lor din cauza spiritului nou al timpului, s'au văzut nevoite să afișeze programe atât de democratice, încât uneori întrec programele minimale ale socialiștilor internaționaliști. Timpul fiind al democrației, acele partide au înțeles că nu mai pot trăi fără să se democratizeze.

În drumul lor spre modernizare, unele țin să mai păstreze din vechiul parfum discret, declarându-se pentru reforme cu temperamente; altele însă aruncă fracul și îmbracă deodreptul sumanul și ițării. Toate își dau — sau ar trebui să-și dea seama, că nu-i de ajuns schimbarea fațadei, ca trecutul să fie uitat și încrederea maselor să fie câștigată. În această privință viitorul va fi plin de surprize pentru multe din vechile grupări politice, dacă nu pentru toate.

*

Prevedem, că primele alegeri generale făcute cu votul universal, nu vor da icoana exactă a viitorului. Căci marea majoritate a alegătorilor, venind pentru primădată la vot, va fi lipsită de experiența necesară și de libertatea interesată unei manifestări independente a voinței. De aceea

am putea spune cu precizie, că alegerile din cursul acestei ierni vor da o majoritate destul de însemnată celor cari vor deține autoritatea administrativă. După un an sau doi însă, când se vor face noi alegeri, aspectul politic al țării se va schimba cu desăvârșire. Până atunci, va fi timp îndestulător pentru facerea propagandei necesare la masa mare de alegători și pentru gruparea sistematică a elementelor sincer democratice.

La acele noi alegeri nu va mai putea fi vorba de nesiguranță, lipsă de experiență, sau de intimidare. Atunci alegătorii vor fi în măsură să voteze în adevăr după cum le dictează voința proprie, iar elementele cu adevărat democratice vor fi perfect înțelese asupra mijloacelor de întrebuițat pentru impunerea metodei lor de guvernământ.

Până atunci, să vedem cum se pot grupa organizațiile politice de azi în vederea luptelor electorale apropiate.

Liberarii având partidul cel mai numeros și mai organizat, avizează în primul rând la propriile lor mijloace. În acelaș timp dâșii fac apel la elementele democratice răslețe, fie pentru o conlucrare în alegeri, fie în vederea unei contopiri în viitor. Tactica de guvernământ de până acum a liberarilor, nu atrage însă elementele democratice, nici măcar la o vremelnică colaborare, cu atât mai puțin la o eventuală contopire.

Conservatorii intervenționiști, cari însumează elementele tachiste, filipescane și cantacuziniste, n'au strălucit nici odată prin elanul lor pentru democrație. Deci cu greu s'ar putea admite ca această grupare politică ar putea recruta elemente sincer democratice.

Gruparea d-lui general Averescu, compusă din unii vechi conservatori și din mulți amatori de o viață politică nouă, are farmecul nouăței. Până ce această grupare va face dovada capacității sale politice și a sincerității sale în calea democrației, va păstra acel farmec și va servi într'u câva de galvanizator al grupărei condusă nominal de Tache Ionescu.

Despre gruparea d-lui Marghiloman, nu se va putea vorbi decât mai târziu.

Ca mișcări nouă se desemnează aceea a d-lui Iorga și cea a învățătorului Mihalache.

După câte știm, dl Iorga se află în strânse legături cu fruntașii politici din Bucovina și Transilvania. De asemenea nu e exclusă o colaborare la alegeri între dl Iorga și gruparea țărănăscă condusă de învățătorul Mihalache.

INFORMAȚIUNI.

AVIZ. Prelegerile la institutul nostru pedagogic-teologic diecezan se vor reîncepe în 19 Ianuarie (1 Februarie) 1919 Elevii, cari nu se vor prezenta la timp, ori vor întârziă fără motive acceptabile, vor fi considerați ca dimiși din institut. On. oficii parohiale sunt rugate a aduce acest aviz la cunoștința elevilor noștri din parohiile ce le administreză. — Direcțiunea institutului ped. teol. gr. or. român din Arad.

Anul nou în Arad. În ziua Anului nou a servit sf. Liturghie părintele protopop al Aradului *Traian Vățian*, asistat de preoții *Vasile Olariu* și *Eugen Crăciun*. La priceasnă părintele paroh Crăciun a rostit o predică actuală însuflețită, la sfârșitul căreia corul tinerimei din Șega, condus de învățătorul *Dimitrie Popovici* și întreaga obște a intonat imnul național „Deșteaptă-te Române“. După terminarea sfintei liturghii mulțimea credincioșilor înățați și mulțămii sufletește, că Dumnezeu ne-a dăruit cel mai fericit an nou, s'a îndreptat spre aula episcopescă. Implinind P. S. Sa părintele nostru episcop *Ioan* în zilele aceste vârsta frumoasă de 70 de ani și intrând din grația Celui preainalt în al 8-lea deceniu al vieții sale petrecute în muncă asiduă, i-s'au adus felicitări, și urări de anul nou din partea corporațiilor noastre bisericești și

școlare, a intelctualilor și poporului credincios din Arad și eparhie.

Hirotonire. Candidatul de preot dl. Pașcu Bolcaș, instituit de administrator în parohia Pocola, a fost hirotonit întru presbiter — la 3/16 Ianuarie — prin P. S. Sa părintele nostru episcop diecezan Ioan I. Papp.

Cum va fi alcătuit parlamentul României-Mari. Dl. Dr. E. Hațiegan, șeful secției de codificare a declarat, că viitorul parlament al României-mari va fi alcătuit din 500 deputați, aleși pe temeiul votului universal, egal și secret. Vor fi reprezentați și maghiarii în parlament, întru cât toate naționalitățile, chiar în minoritate fiind, vor fi reprezentate în parlament în proporție cu numărul lor.

Episcopul Majláth în Blaj. Ziua a 2-a de Crăciun a sosit la Blaj episcopul Majláth însoțit de directorul gimnaziului catolic din Alba-Iulia. A fost oaspele P. S. Sale Radu. A spus că și el a început să învețe românește. Il doare nespuse soarta poporului și a bisericii sale. I-s-a spus, că în România nu au să se repete nedreptățile pe cari le-am îndurat noi în fosta Ungarie. A fost primit într-o lungă audiență de presidentul Consiliului Dirigent dl. Maniu, care petrecea sărbătorile în Blaj, care l-a mângăiat — cum trebuie. A 3-a zi episcopul a servit liturgia în „capela curții” — în odăjdii românești!

M. Sa Regina Maria este complect restabilită. Regina României care fusese greu bolnavă în ultimul timp a părăsit patul și este aproape complect restabilită. Suverana a făcut o plimbare prin București în trăsura închisă. Toată Româniea va afla această veste îmbucurătoare cu nespuse bucurie.

Reforma agrară în Basarabia. După ce în România s'au început lucrările pentru exproprieri și improprietăria țărănilor, s'a luat dispozițiuni la fel și în Basarabia. Aici se vor expropria pentru a se distribui la țărani: toate domeniile coroanei, proprietățile statului, ale băncilor, mănăstirilor, bisericilor, ale semstivourilor și ale tuturor instituțiilor publice și private, ale orașelor și comunelor urbane, ale tuturor supușilor străini. Ca proprietate a statului va rămâne numai 1 milion hectare pământ.

Trenurile germane din Bulgaria vor fi ale României. S'a hotărât de acord cu aliații, ca toate locomotivele și vagoanele germane rămase în Bulgaria, să fie aduse în România și puse la dispoziția direcțiunii C. F. R. În acest scop s'au început la Giurgiu și Rusciuk lucrările necesare ca aceste locomotive și vagoane să poată fi trecute peste Dunăre. Ele vor fi aduse în țară cel mai târziu în 2 săptămâni.

Marele vinovat. Maximilian Harden a declarat următoarele trimisului „Temps”. S'ar voi să se spună și să se creadă în Germania, că n'am fost înfrânți. E o eroare fiindcă înfrângerea a fost desăvârșită. Wilhelm II. e cauza directă a războiului și rămâne marele vinovat de-a nu fi împiedecat la vreme catastrofa. Acest om a otrăvit națiunea cu ideile sale inventând teribila minciună: Germania e amenințată.

Limba slovacă. — limbă oficială. Pe întreg teritoriul slovac, la toate autoritățile, s'a introdus ca limbă oficială limba slovacă. Toți locuitorii au să se supună legilor și ordonanțelor date de republica ceho-slovacă.

Geșefiturile oligarhiei maghiare. Zilnic ies la iveală panamele comise de grozii și baronii maghiari vărăți în timpul războiului în diferitele centrale. Prima panamă a fost descoperită la centrala de cartofi unde lipsesc vre-o 16 milioane. Aci sunt amestecați aproape toți foștii conducători a acestei centrale. Partea leului a avut-o chiar ministrul alimentării prințul Windischgratz, care a furat peste un milion.

O altă panamă s'a descoperit la centrala de zahăr unde un membru al direcției în complicitate cu alții au furat vr'o 14 vagoane de zahăr, vânzându-le pe ascuns la diferiți negustori.

† **Constantin Puticiu** paroh în comuna Cuvin (tractul Raonei), după lungi și grele suferințe, împărțit fiind cu sf. taină a cuminecătorei a adormit în Domnul la 31 Decembrie (13 Ian.) în etate de 48 de ani. Inmormântarea defunctului

a avut loc Miercuri în 2/15 Ianuarie 1919. Il depăng: Emilia n. Borlea, ca soție, Constantin, Emilia, Coriolan, Alexandru, ca fii. Octavian, ca frate. Petru și Zena Borlea, ca socrii. *Odihnea-scă în pace*, iar îndureratei familii îi trimitem sincerile noastre condolențe.

Aviz. Sreda Crăciunescu, născut la 5 Oct. 1875 în comuna Sat-Chinez, comitatul Timiș, perzându-și originalul diplomei sale de învățător, liberate la 1/13 Februarie 1896 sub Nr. prot. 543/643, i-s'a dat duplicatul acelei diplome cu datul de 31 Decembrie 1918 (13 Ian. 1919), sub Nr. 154 P. 1918—19. *Direcțiunea institutului ped. teol. gr. or. român din Arad.*

BIBLIOGRAFIE.

„*Către poporul românesc*” este titlul unei broșuri de 16 pagini, ce a dat-o Sfarul național român din Oradea-mare și Bihor pentru a lumina poporul în fața propagandei, ce o fac agenții guvernului maghiar cu scopul, ca prin momeli, minciuni și calomnii să producă mișcări bolșeviste în sinul poporului nostru și să-l înstrăineze de conducătorii săi naturali. Consiliul național din Bihor prin edarea și răspândirea acestei broșuri a săvârșit un lucru demn de toată lauda și ar fi de dorit și bine să fie răspândită în cercuri cât mai largi, ca astfel sfaturile înțelepte, ce le cuprinde să lumineze mintea și să încălzească inima celor ce n'au înțeles încă porunca vremurilor.

Tribuna Bihorului. Sub acest titlu a apărut la sfintele sărbători ale Nașterii Domnului primul număr din organul popular al Consiliului național român din Oradea-mare, redactat de părintele asesor consistorial Gheorghe *Tulbure*. Felicităm din toată inima consiliul nostru național din Oradea pentru inițiativa și nizuințele laudabile ce le depune pentru luminarea bunului și blândului nostru popor din Bihor, iar noului ziar, a cărui lipsă eră adânc simțită, îi dorim vieță lungă și succes deplin.

Aviz. Aducem la cunoștința tuturor acelor care ni-s'au adresat cu întrebări, cum și a întreg publicului nostru românesc, că „*Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*” va scoate, în timp apropiat *Calendarul* său pe anul 1919. *Calendarul* este sub tipar, și va avea un cuprins interesant, de actualitate, pro-văzută fiind cu multe ilustrațiuni ale persoanelor marcante în noua vieță ce se înfiripează a poporului românesc. *Biroul „Asociațiunii”.*

A apărut: „*Cultura creștină*” Nr. 17—20 1918, revista profes. seminarială din Blaj, cu următorul sumar deosebit de bogat și interesant. Redacția: Spore pace. Dr. Alexandru Rusu: Noua eră și biserica noastră (Reflexii de actualitate). Dr. Isidor Marcu: Valoarea tratatelor internaționale, considerate din punct de vedere moral. Senior: Mărunțișuri actuale (Scrisoare). Ioan Crișan: Binecuvântarea paulină (O mică întregire). Iosif Sangeorghean: O chestiune pastorală (Dreptul parohului privitor la providerea celor bolnavi). Insemnări: O nouă alegere de mitropolit? (Dr. Alexandru Rusu) Cronică. Cărți și reviste. Se poate abona din Blaj pentru 20 coroane pe an.

Aviz.

Secția propagandei naționale s'a îngrijit, ca să apară în curând *colecții de cântece naționale*, azi de mare trebuință pentru fiecare comună românească. Publicația se face în broșuri separate, ca: 1. Cântece naționale pentru 2 voci; (școlari) preț 6 Cor. 2. Cântece naționale pentru cor de bărbați preț 10 cor. 3. Cântece naționale pentru cor mixt preț 12 cor. Cheltuielile cu posta subînțelese în preț. Broșurile sunt în lucrare și apar în termen de 2—3 săptămâni. Fiecare comună românească să grăbească ale comandă fără întârziere trimițând prețul pe adresa: Dr. Ioan Suciu, Sibiu, strada Cislădiei Nr. 4 etajul I. Nr. 46. Venitul curat al acestei întreprinderi este menit pentru augmentarea „Fondului pentru propaganda românească”. Sibiu, 18 Dec. n. 1918. *Secția Propagandei Naționale*

—□— 10—4

Redactor responsabil: Dr. Teodor Botiș, profesor.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei **Fiscut** (Temesfűskút) protopresbiteratul Lipovei, devenită vacantă prin strămutarea preotului Terentie Ciorogariu, în conformitate cu concluzul Veneratului Consistor de sub Nr. 4440/918 se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu parohia sunt: 1. Un intravilan de 800 st. lângă biserică. 2. Una sesiune de pământ în estenziunea folosită până aci. 3. Birul legal. 4. Stolele legale. 5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul e îndatorat a solvi toate dările după întreg beneficiul parohial și a catehiza în școala confesională din loc, fără altă remunerațiune.

Parohia este de clasa a II-a, dela reflectanți se pretinde deci asemenea cvalificațiune, cari vor avea a-și subșterne recursele lor în termenul concursual P. On. Domn Fabriciu Manuilă protopresbiter gr.-ort. rom. în Lipova (Lippa) ajustate cu documentele recerute, precum și cu atestat despre eventualul serviciu prestat până aci, iar pe lângă observarea strictă a celor cuprinse în §. 33 din Regulamentul pentru parohii a se prezenta tot în termenul concursual în sf. biserică din Fiscut în vre-o duminică ori sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratoriă, dar numai după ce vor dovedi protopresbiterului tractual, că posed cvalificațiunea prescristă, iar cei din alta dieceză, că au înalta încuviințare a P. S. Sale Domnului Episcop diecezan de a putea reflecta la aceea parohie.

Fiscut din ședința Comitetului parohial gr. ort. rom. ținută la 3/16 Novembre 1918.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă*, protopresbiter tractual.

—□—

3—1

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. III. din **Revetiș** (Rékes) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”. Emolumente: 1. Sesia parohială (16 jugh. cat. pământ arător) după care, darea o va plăti alesul. 2. Un intravilan parohial și 2 cânepiști. 3. Birul și stolele legale. 4. Întregirea dotației dela stat, pentru care parohia nu garantează.

Cel ales va avea să catehizeze elevii școlari, fără altă remunerațiune.

Reflectanții au să și înainteze recursele ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial oficiului protopopesc gr. ort. român din Buteni, având în termenul concursual a se prezenta în vre-o Duminică ori sărbătoare în sf. biserică din Revetiș.

Reflectanții din alte dieceze pe lângă literele dimisionale, trebuie să alăture la documentele lor și act despre consenzul Arhiereului Diecezei noastre, ori al Ven. nostru Consistor, că pot competi la aceasta parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin* protoprezbiter.

—□—

3—3

Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința on. public, că

Croitoria Diecezană

(strada Deák Ferencz Nr. 35) și-a reinceput activitatea.

Primește

pentru renovare, transformare, întoarcere; haine civile și îmbrăcăminte profești. Confeționează: haine civile, ornate bisericesti, prapori, steaguri, epitafe, perdele, măsaie etc. etc. :: :: prompt și pe lângă prețuri convenabile.

Cu stimă:

Librăria Diecezană, Arad.